

Beperking van individuele (grond)rechten van verdachte in strafrecht leidt tot repressie

Citation for published version (APA):

Serrarens, J., Spronken, T., & Wolleswinkel, R. (1992). Beperking van individuele (grond)rechten van verdachte in strafrecht leidt tot repressie: reactie. *Nederlands Juristenblad*, 67(16), 521.

Document status and date:

Published: 01/01/1992

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

voor minder bekwame arbeiders of invaliden zal gelden en dat zij daardoor of te hoog betaald of uitgestooten worden.

* De ondernemers, die zich buiten bepaalde collectieve contracten houden ... kunnen dat doen, doordat zij vreezen, dat door deze tactiek de waren, die zij voortbrengen, of de diensten, die zij verrichten, te duur worden en daardoor niet meer zullen worden aangenomen en benut. ... Ik wil niet zeggen, dat de werkloosheid in de bedrijven daaraan uitsluitend is toe te schrijven, maar ene zeer sterke factor is het daarbij zeker wel.

* Ik meen ook, dat in ons geheele economisch leven die collectieve arbeidsovereenkomsten een zeer gunstige invloed hebben uitgeoefend ... dat houdt niet in, dat ik ook zonder meer als gunstig aanmerk het op de collectieve arbeidsovereenkomsten gebouwde syndicaatwezen ...

* Het wetsvoorstel schept geen economische orde. Het legt alleen machtsverhoudingen vast.

* Het is de wetgever, die de leiding in handen behoort te nemen, het is de Overheid, die nauwkeurig heeft te overwegen, of de verbindendverklaring is in het algemeen belang, ...

Conclusie

* Mijnheer de Voorzitter! Niemand minder dan Napoleon heeft eens gezegd, dat er maar één argument was, dat tenslotte effect sorteert, nl. het argument van de herhaling. Hij had gelijk. ... Vijf en twintig jaar is om de verbindendverklaring van de cao gevraagd onder aanvoering van precies dezelfde argumenten, die nu door den Minister worden gebezigd. Meer dan twintig jaar heeft de Regeering zich tegen een volledige verbindendverklaring verzet, onder aanvoering van precies dezelfde argumenten, die nu door de tegenstanders van de volledige verbindendverklaring ontwikkeld worden. Ten slotte zijn de muren van Jericho gevallen.

Bovenstaande citaten zijn afkomstig uit de discussie rond de invoering van de Wet op het algemeen verbindend en het onverbindend verklaren van bepalingen van c.a.o.'s (Wet AVV) in 1937. Vindplaatsen op aanvraag.

Aukje van Hoek (werkzaam bij het Centrum voor Buitenlands Recht en IPR van de Universiteit van Amsterdam)

Beperking van individuele (grond)rechten verdachte in het strafproces leidt tot repressie

Reactie

In NJB 91, p. 1782 e.v. betoogt Dorian Pessers dat incidentele inbreuken op de grondrechten van mannen omwille van de grondrechten van vrouwelijke slachtoffers van seksueel geweld de rechtsstaat niet in gevaar brengen.

Voor een dergelijke incidentele grondrechtenbeperking valt inderdaad iets te zeggen wanneer de grondrechten van mannen, wier betrokkenheid bij seksueel geweld in een civiel proces is vastgesteld botsen met die van hun vrouwelijke slachtoffers. Een aan een verkrachter opgelegd straatverbod, bijvoorbeeld, tast het grondrecht op bewegingsvrijheid van de desbetreffende man aan, maar kan, volgens vaste jurisprudentie (o.a. HR 24 mei 1984, NJ 1985, 1) gelegitimeerd worden door het grondrecht op privacy van de verkrachte vrouw.

Uit niets blijkt (echter) dat Pessers alleen inbreuken op grondrechten als uitkomst van een civiel proces acceptabel vindt. Ook de grondrechten van mannen, wier schuld nog niet ten processe is vast komen te staan, mogen, zo maken wij op uit de door haar aan het strafproces ontleende voorbeelden, beperkt worden ten behoeve van vrouwen die slachtoffer zijn (of pretenderen te zijn) van door de desbetreffende mannen gepleegd seksueel geweld. Pessers gaat hiermee volledig voorbij aan voor het strafproces wezenlijke beginselen als de presumpctie van onschuld en het nemo-tenetur-beginsel. Zolang het strafrechtelijk bewijs niet geleverd is, ontbreekt juridische schuld zodat het onmogelijk is de grondrechten van een van seksueel geweld verdachte (en ontkennende) man en een slachtoffer/vrouw tegen elkaar af te wegen. De vraag of de man zich in zijn verhouding tot de desbetreffende vrouw als de sterkere/agressievere partij gemanifesteerd heeft, is nog niet beantwoord en vormt juist de inzet van het strafproces.

Het idee van een afweging van grondrechten (in geval van collisie) veronderstelt verder een 'horizontale' verhouding tussen de procespartijen. Pessers acht ook in het strafproces een dergelijke verhouding aanwezig. Daarmee miskent zij de tussen procespartijen in het strafproces bestaande rela-

tie: in het strafproces staat de verticale verhouding tussen verdachte en samenleving/staat centraal en niet de horizontale verhouding tussen (potentiële) dader en slachtoffer. In feite pleit Pessers ervoor dat de van seksueel geweld verdachte man zijn grondrechten verwerkt ten opzichte van die andere procespartij, de staat.

Individuele aantasting van een grondrecht van mannen ten behoeve van vrouwen is, aldus Pessers, legitiem omdat vrouwen in hun 'horizontale' verhouding tot mannen de zwakste partij zijn. Het veroordelen van mannen wordt inderdaad gemakkelijker als deze bijvoorbeeld in verkrachtingszaken niet meer volledig gebruik kunnen maken van hun strafprocesuele rechten. Zo kan het uitsluiten of minimaliseren van het recht van de verdediging om slachtoffers te ondervragen er toe leiden dat een slachtoffer op voorhand wordt geloofd, uitsluitend omdat zij tot een 'zwakke' groep behoort. Indien in individuele gevallen een inbreuk op strafprocesuele (grond)rechten van mannen mag worden gemaakt omdat vrouwen in het algemeen door mannen worden onderdrukt, heeft dit tot gevolg dat op de koop toe wordt genomen dat een individuele man onschuldig veroordeeld kan worden. Veroordeling vindt dan plaats op grond van een soort 'collectieve schuld', die mannen ten opzichte van vrouwen hebben. Dit leidt tot vergaande repressie door de staat in het strafproces en repressie is op de lange duur nog nooit ergens goed voor geweest.

*Judith Serrarens
Taru Spronken
Ria Wolleswinkel*

Werktuigelijke beginselvastheid

Naschrift

In mijn artikel *De vrijheid van overlevende seksuele expressie* vroeg ik aandacht voor de specifieke aard van seksuele geweldsdelicten en de botsing van grondrechten en procesrechtelijke beginselen die daarvan het gevolg kan zijn.

Seksuele geweldsdelicten verhouden zich moeizaam tot het procesrecht: directe getuigen zijn er vrijwel nooit, dader en slachtoffer kunnen in een ambivalente positie tot elkaar staan en de juridische waarheid wordt mede daarom vaak een relatief begrip. In het aidstijdperk komt daar nog bij dat de